

Divné ovoce dozrávalo na stromech v těch letech 1618 až 1648, kdy krajíc chleba měl větší cenu než lidský život.

Sedmnáct let bojují všichni proti všem a aliance vznikají i zanikají bez ohledu na náboženské cíle. Ty se hodily jako záminka na začátku. Teď už jde jen o moc a majetky. Koaliční dresy se mění rychleji než zpocená halena žoldnéře a slabý slib má váhu i cenu stínu. Nejvíce jsou zdevastována severoněmecká území a České království, přes něž se valí vojska při útocích i ústupech, jak jsou města a území dobývána a osvobozena. A kdo je vlastně kdo? Kdo je dobyvatel? Kdo osvoboditel? Pod různými prapory přichází s pluky žoldnéřů vždy jediná jistota: zmar a zkáza, hlad a smrt, znásilňování, plenění a vypalování. Mezi zbývajícími náboženskými fanatiky se na válečných polích čile pohybují hlavně váleční podnikatelé. Ti mají časem navrch. Válka o pravou víru posiluje hlavně ty, již bez ohledu na žvásty o ní věří v peníze a z nich plynoucí bohatství a moc. Tak jako dnes, protože nic na světě se nemění.

Nejúspěšnějším z nich je Albrecht z Valdštejna. Muž, jehož život, úmysly i kariéra měly vliv jak na císaře Ferdinanda II., tak na průběh třicetileté války. Úspěšný vojevůdce, ale také diplomat, podnikatel i obchodník se prosadil již v prvních

Vévoda Albrecht z Valdštejna – muž, který se dotýkal nebes.

a disputacím o vínu. Vysvědčením mu byl vyhazov ze školy, návrat domů a vstup do žoldu v Uhrách. Ale ani tady zpočátku žádná sláva! Už z prvních bitev si přinesl zranění, i když ne zrovna válečná. Syphilis a dnu. Hezká práce!

Jenže kdežе loňské sněhy jsou. Když v roce 1627 ohrožují říši Dánové, kteří převzali pomyslnou štafetu lídra protihabsburského tábora, vládne ve Vídni strach. Kdo město zachrání? Valdštejn! Ten opravdu protestanty u Dessau i Lutteru rozdrtí, zažene je až do Baltského moře a mír, podepsaný v Lübecku 1629, Dány vyřazuje z třicetileté války jednou provždy. Valdštejn sám je na vrcholu moci. Císař Ferdinand II. je vítěz, Albrecht z Valdštejna hrdina. Ale nikoliv zbytečně jsou rodovým heslem Valdštejna slova: *Invita invidia*, tj. Závisti navzdory. Úspěch se v této zemi neodpouští a jemu se daří nadmíru dobře. Jeho bohatství a moc začíná ohrožovat německou šlechtu, hlavně kurfiřty. Ti proto na sněmu v Regensburgu dají před volbou římského krále císaři Ferdinandovi II. na vybranou: *Chce-li posadit na trůn syna Ferdinanda III., musí se zbavit Valdštejna*. Není snad košíle bližší než kabát? Když císař generalissima v srpnu 1630 odvolá ze všech funkcí, je to pro Valdštejna největší ponížení v životě. Ale císař získal, co chtěl a jeho syn, Ferdinand III., je zvolen římským králem. Císař je na koni. Doslova i obrazně. Má to jeden háček. Je také bez vojska, a hlavně bez geniálního vojevůdce. A když vydá patent, jímž odebírá protestantské šlechtě majetek a de facto zruší ustanovení augšpurského míru 1555, ukáže se, že si dovolil moc! Protože jde-li o peníze, barva dresu nic neznamená. Francie cítí příležitost na nové dělení Evropy a její diplomaté se pustí do práce. Netrvá to dlouho a od Baltského moře táhnou napříč německým územím protestantští Švédové placeni katolickými Francouzi. Víra nevíra.

Iletech války. Právě jeho regiment se zasloužil v bitvě na Bílé hoře o vítězství habsburských zbraní. A když se začaly dělit majetky poražených, Valdštejn věděl, kam si stoupnout do fronty. Netrvalo to ani dlouho a získal oněch šedesát čtyři panství v Čechách. Půjčuje peníze i císaři Ferdinandovi a ten ví, co znamená slovo vděk. Valdštejnovo frýdlantské panství není jen vévodstvím, ale státem ve státě. Životní filozofie vede Valdštejna k pohrdání provincialismem a chudobu, tu chápe jako projev hlouposti. Na startu jeho životní dráhy na univerzitě v Altdorfu přitom nic nenasvědčovalo, že z něj bude po císaři druhý nejmocnější muž říše. Student Valdštejn dával před přednáškami přednost cvičením s prostitutkami, konzultacím v kartách

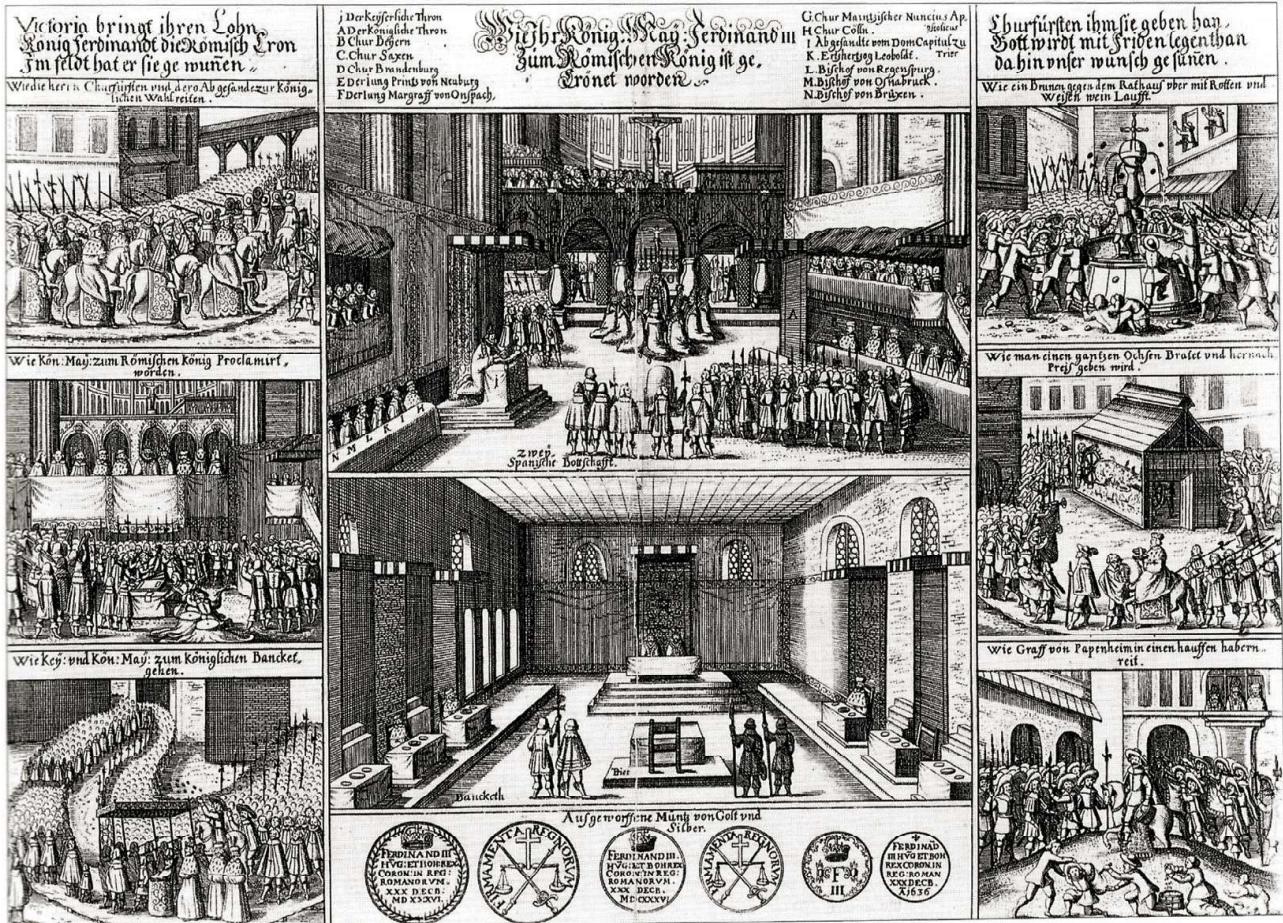

Gustav II. Adolf, jeden z největších evropských válečníků.

Vojska Katolické ligy, která má císař na své straně, jsou pro Švédy slabý čajíček. Ti jsou vojenskou elitou, takže není divu, když švédský král Gustav II. Adolf projede zemí v čele vojsk jako nůž máslem. Míří na Augšpurk, Norimberk i Mnichov, zatímco spojenečtí Sasové se Švédy řádí v Praze. Habsburšká říše je v ohrožení a existuje jediné řešení. Císař volá Valdštejna zpět! Uražený vévoda si užívá satisfakci a zanedlouho i první úspěchy. Vyhání saská vojska z Prahy, aby pak obrátil armádu na Norimberk, okupovaný Švédy. Nakonec si stanou tváří v tvář 16. listopadu 1632 u Lützenu, poblíž Lipska.

Za husté mlhy se odehraje celodenní krvavá bitva, která nemá jasného vítěze. K večeru, již za šera

se Valdštejn rozhodne z bojiště ustoupit, ale když jej Švédové chtějí dorazit, ne-najdou ho. Hořící město, kouř bitvy i hustá mlha způsobily, že není vidět na krok. Valdštejn sice ztratil několik tisíc mužů a mnoho důstojníků, ale císařské vojsko

Korunovace Ferdinanda III. v dobovém kresleném reportáži.

Mlha a tma ukončila 16. listopadu 1632 bitvu u Lützenu. Bitvu, která neměla vítěze, jen mnoho tisíc mrtvých.

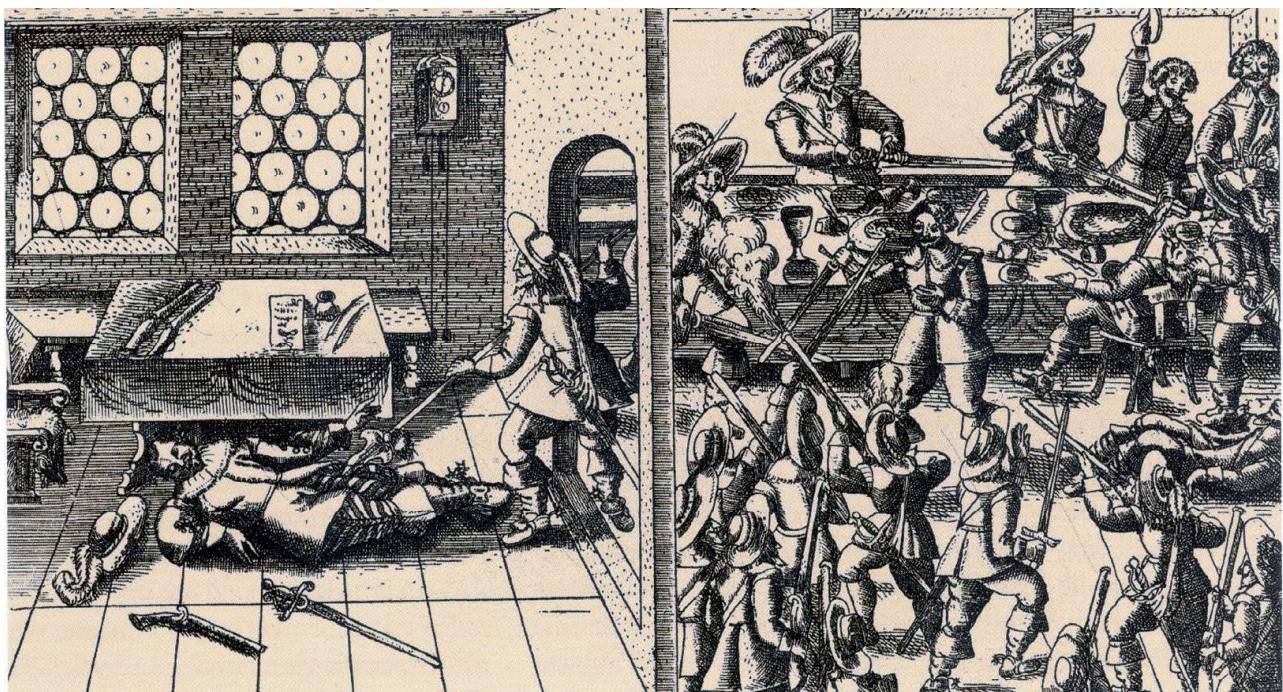
pod jeho velením opustilo bojiště spořádaně. Tatáž hustá mlha přinese naopak smrt švédskému králi. Jeho oddíl se ztratil v mlze a nečekaně se tak střetne s nepřátelskými jezdci. Gustav II. Adolf je několikrát zraněn a padá z koně. Je dostižen ještě živý, a jak jinak, na místě oloupen, ubodán a pro jistotu i zastřelen. Je to drahá cena, kterou museli Švédové zaplatit za utrpěné vítězství, jímž se chlubí. Zuřící bitvu ukončí až tma. Plné zuby toho mají obě strany a Valdštejn tuší příležitost.

Když s jarem přijde i tajná švédská nabídka, dá se těžko odmítout! Válka je v první řadě obchodní záležitost a Valdštejn také nikdy nezapomněl na ponížení od císaře. Vzápětí přináší posel druhou nabídku, identickou s tou první. Jen odesílatel je jiný, jistý kardinál Richelieu, který se v našem příběhu ještě několikrát připomene. Obě nabídky pracují s bonusem v podobě teze, že *kdyby, tak by...* Zkrátka: když Valdštejn zběhne a osvobodí Čechy od Habsburků, bude české království potřebovat krále... No, nekupte to! Další pokračování války stejně přestává být obchodovatelné. Není co drancovat, není co loupit. Znásilňovat? Jako volnočasová aktivita, prosím, ale peníze to nenesete. Nabídka proto u Valdštejna zabrala. Zatímco vojsko leží v Plzni bez práce, Valdštejn začne za zády Ferdinanda II. hrát svou hru. Císař ale má tisíce očí i uší. Netrvá dlouho, Valdštejnovi se opět chvěje půda pod nohama a je odvolán ze všech funkcí. Zvolna se kolem něj vytváří společenské vakuum. Z Chebu, kam se na zimu uchýlil, je potápějící se lodí, kterou opouštějí... jeho generálové. Z generalissima se zvolna stává lidská troska. Postupující dna i progresivní paralýza posledního stadia syfilidy devastují Albrechtovo

tělo i mozek. Starý lišák ztrácí obezřetnost a Ottavio Piccolomini, velitel Valdštejnovy tělesné stráže, donese císaři zprávu o jeho jednáních se Švédy. Resumé? *Je třeba zabít Valdštejna!*

Když jsou v sobotu 25. února 1634 vydány povely a rozdány odměny, Piccolomini se zalíbením hledí na jmenovací dekret hodnosti polního maršála. Vše je připraveno! Heslo: *Rakouský dům*. Spiklenci tuší, že to nemusí být lehké, ale Albrecht z Valdštejna netuší vůbec nic. Tak jako čtyři jeho nejbližší, kteří budou zavražděni první, už v průběhu večírku na chebském hradě, kam byli pozváni. Vévoda pozvání odmítl s tím, že se necítí dobře. Brzy se bude cítit ještě hůř. Vražedné komando na chebském hradu ani neuklízí stopy. Mají naspěch. Než se členové stráže před Pachelbelovým domem, v němž je Valdštejn ubytován, vzpamatují, je pozdě, a oni tak stihnu jediné, rychle umřít. Mužem, který změní dějiny, je irský setník Walter Deveroux. U dveří ložnice probodne vévodovo páže. Vzápětí nedá šanci ani Valdštejnovi a jediným bodnutím partyzány do prsou zabije nejmocnějšího muže říše. Či spíše to, co z něj zbývá.

Pražský mír, podepsaný v roce 1635 Ferdinandem II. a říšskou šlechtou, je mírem polovičním a drahým! České království ztrácí tradiční země, Horní a Dolní Lužici, a císař musí odložit restituční edikt na neurčito. Stejně to nestačí. Francouzi a Švédové dál sní o tom, jak lépe rozdělit Evropu, a tak je dlouhých třináct let německá část říše devastována dalšími válkami. Nikdo si už nezpomíná, proč tahle válka začala. Snad jen císař Ferdinand II., když v roce 1637 umírá.

Rytina vraždy Albrechta z Valdštejna (vlevo) a povraždění jeho stráží (vpravo).